

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozhodl samosoudkyní Mgr. Lucií Trejbalovou v právní věci žalobce **J.P.**, bytem xx, zast. JUDr. Jiřím Pelikánem jako obecným zmocněncem, bytem Norská 520/3, Praha 10, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne xx, čj. xx,

t a k t o :

- I. **Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne xx, čj. xx, s e p r o v a d y řízení z r u š u j e a v ě c s e j í v r a c í k d a l š í m u řízení.**
- II. **Žádný z účastníků řízení n e m á p r á v o n a n á h r a d u n á k l a d ů řízení.**

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou v zákonné lhůtě se žalobce domáhal zrušení shora označeného rozhodnutí žalované, kterým bylo částečně změněno co do uvedení data žádosti o vdovecký důchod a částečně potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne xx, čj. xx. Tímto prvostupňovým rozhodnutím žalovaná žalobci uložila podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, povinnost vrátit žalované přelatek na vdoveckém důchodu v částce 236 289 Kč do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Žalobce namítal, že žalovaná posoudila danou věc po právní stránce nesprávně. Podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 je odpovědnost příjemce důchodové dávky za vznik přelátku subjektivní, tedy příjemce nese zodpovědnost za vznik přelátku tehdy, pokud jeho vznik zavinil. Žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2004, č.j. 5 Ads 19/2003-60, podle kterého je třeba se zabývat tím, zda existuje příčinná souvislost mezi zaviněním příjemce dávky důchodového pojištění a skutečností, že byl vyplacen neprávem důchod nebo jeho část. Žalovaná vycházela z nesprávného posouzení zavinění žalobce. Žalovaná pouze citovala uvedené ustanovení, aniž by bylo prokázáno, která konkrétní alternativní podmínka nutná pro vznik odpovědnosti za přelatek byla v daném

případě splněna – zda nesplnění uložené povinnosti nebo přijetí důchodu či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení či jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku. V rozhodnutí žalovaná neuvedla důvody, ze kterých dovozuje příčinnou souvislost mezi zaviněným porušením povinnosti žalobce a skutečností, že byl žalobci vyplacen důchod ve vyšší částce.

Podle žalobce je závěr o podepsání žádosti o důchod s prohlášením, že v ní uvádí pravdivé údaje, přestože bylo v žádosti výslovně uvedeno, že nepobírá důchod, nesprávný. Odkázal na to, že v žádosti o vdovecký důchod ze dne 7. 2. 2001 není na žádném místě výslovně uvedeno, že nepobírá důchod. V dané kolonce bylo uvedeno pouze slovo „odpadá“, aniž by byla vybrána některá z předtištěných variant „pobírá – pobíral(a)“. Ze slova „odpadá“, nelze dle žalobce dovozovat sousloví „nepobírá důchod“. Žalobce při sepisování žádosti příslušné pracovníci Okresní správy sociálního zabezpečení Liberec (dále jen „OSSZ“) sdělil relevantní informace týkající se přiznání starobního důchodu Vojenským úřadem sociálního zabezpečení, který dokládal rozhodnutím ze dne 4. 1. 1999, a neměl tedy důvod následně zpochybňovat údaje pracovníci do žádosti vyplněné. Z předmětné žádosti o vdovecký důchod tak vyplývají skutečnosti nasvědčující pochybení ze strany pracovnice OSSZ, která předmětnou žádost se žalobcem sepisovala, a to i s přihlédnutím k nesprávnému vyplnění dalších kolonek žádosti.

Žalobce odkázal na ust. § 82 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., na základě kterého sepisuje žádosti o přiznání dávky příslušná OSSZ a podílí se na obsahu žádosti. Žalobce nemohl předpokládat, že informace a doklady, které poskytl a předložil u OSSZ, nebudou odpovídajícím způsobem přeneseny do předmětné žádosti, ani nemohl předpokládat, že dojde k chybnému vyplnění formuláře ze strany pracovnice OSSZ.

Podle žalobce § 4 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, nevylučuje, aby v řízení byla poučovací povinnost vztáhnuta i na poučení o hmotných právech zvláště v případě, kdy zákon č. 582/1991 Sb. ukládá v § 6 odst. 4 písm. l) OSSZ poskytovat odbornou pomoc. Žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č.j. 6 Ads 76/2007-70, v němž správní soud odkázal na zásadu součinnosti správního orgánu s účastníky řízení a dovozoval, že správní orgán je povinen v minimální míře poskytnout poučení i o právu hmotném, a to přinejmenším tam, kde znalost hmotně právní úpravy (typicky podmínek nároku na dávku) je nezbytná proto, aby mohla být splněna nějaká procesní povinnost - obvykle povinnost tvrzení a povinnost důkazu. Podle žalobce s ohledem na složitost úpravy a závažnost dopadu rozhodnutí o nároku na sociální situaci žadatele by zaměstnanci OSSZ při sepisování žádosti měli objasnit dopady údajů uváděných v žádosti a vysvětlit povinnosti a požadavky, které právní úprava v daném případě stanoví. Žalobce v důsledku nedostatečné odborné pomoci a chyby ze strany OSSZ nemá nést odpovědnost.

Nad to byl žalobce při sepisování žádosti o vdovecký důchod ve věku 62 let, tedy v té době překračoval o několik let tehdy platný důchodový věk. I pokud by neposkytl informaci o pobírání starobního důchodu, měla žalovaná ověřit, zda důchod již nepobírá. Z chybného vyplnění údajů v žádosti v kolonce „výsluhový příspěvek“ žalobce dovozoval, že při sepisování žádosti předložil doklady vystavené Vojenským úřadem sociálního zabezpečení, z nichž vyplývalo, že před přiznáním starobního důchodu k datu 15. 12. 1998 pobíral žalobce výsluhový příspěvek.

Žalobce se dále bránil závěru, že by přijal vdovecký důchod, ačkoli musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen ve vyšší částce, než mu náležela. Žalobce byl po doručení rozhodnutí o přiznání vdoveckého důchodu v dobré víře, že byl vdovecký důchod vypočten ve správné výši a neexistovaly okolnosti, z nichž by mohl dovozovat, že byl vdovecký důchod vyplácen ve vyšší výši. Z rozhodnutí nevyplývá informace či poučení, ze kterých by mohl dovodit, že v případě souběhu starobního a vdoveckého důchodu se vyplácí jen polovina procentní výměry vdoveckého důchodu. Ani z jiných okolností nebo informací poskytnutých mu v souvislosti se sepsáním žádosti nebo výplatou vdoveckého důchodu nic nenasvědčovalo tomu, že mu vdovecký důchod v přiznané částce nenáleží. U žalobce tak nelze dovodit ani nevědomou nedbalost, nebyla tedy splněna ani jedna alternativní podmínka nutná pro vznik odpovědnosti za přeplatek. Žalovaná přesto rozhodla o vrácení přeplatku na vdoveckém důchodu, ačkoli důchod nebyl nesprávně vyplacen zaviněním žalobce, který řádně splnil uloženou povinnost a nepřijal vdovecký důchod či jeho část při vědomí neoprávněného vyplacení, ale v důsledku chybného postupu pracovníků OSSZ žalované. Chyby při rozhodování o dávkách nemohou být k tíži žalobce. Z uvedených důvodů žalobce navrhoval zrušení rozhodnutí žalované a náhradu nákladů řízení.

V písemném vyjádření k žalobě žalovaná uvedla, že v žádosti ze dne 7. 2. 2001 nebylo uvedeno, že by žalobce byl poživitelem jiného důchodu. Přesto zjistila, že žalobci byl Vojenským úřadem sociálního zabezpečení přiznan starobní důchod již od 1. 1. 1996. Přitom dle § 59 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, náleží výplata vdoveckého důchodu v souběhu se starobním důchodem ve výši poloviny procentní výměry. Žalovaná odkázala na znění § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., podle něž subjektivní právní odpovědnost občana stojí na existenci zavinění z nedbalosti, a to nevědomé, neboť koncepce zavinění v citovaném ustanovení se přibližuje zavinění založenému na nevědomé nedbalosti dle příslušné dikce trestního zákona. Žalovaná konstatovala, že žalobce tak zásadní informaci, jako že je poživitelem starobního důchodu, neuvedl v žádosti o vdovecký důchod. Faktem zůstává, že žalobce vlastnoručně žádost podepsal a podpisem potvrdil, že údaje zkontroloval a jsou pravdivé. Žalovaná považuje za nereálné, aby pracovnice OSSZ sama kolonky žádosti vyplnila a nerespektovala údaje uvedené žalobcem. Pokud žádost podepsal s vědomím, že obsahuje nesprávný údaj, lze tuto okolnost přičíst jen k jeho tíži. Také nelze obviňovat žalovanou z toho, že z věku žalobce hypoteticky nedovodila, že mu je vyplácen jiný důchod. Žalobce při uplatnění žádosti zapřel skutečnost, že pobírá starobní důchod od jiného správního orgánu, uvedl, že mu je vyplácen pouze výsluhový příspěvek, neboť výplata této dávky nemá vliv na výši přiznaného důchodu. Z toho žalovaná dovozuje, že žalobce se dopustil hrubé, ať vědomé, či nevědomé nedbalosti, když žalovanou neinformoval o tom, že mu je vyplácen starobní důchod, podepsal žádost o vdovecký důchod, v níž byly uvedeny nesprávné údaje. Žalovaná na závěr navrhovala zamítnutí žaloby jako nedůvodné s tím, že bylo rozhodováno v souladu s platnými právními předpisy.

Ze správního spisu předloženého žalovanou soud ověřil tyto pro věc rozhodné skutečnosti.

Skutkové okolnosti případu nejsou mezi účastníky řízení sporné s výjimkou okolností při vyplňování údajů uvedených v žádosti o vdovecký důchod ze 7. 2. 2001.

Ze žádosti o důchod ze dne 7. 2. 2001 vyplývá, že žádost byla vyplněna strojem, v kolonce zda žadatel „pobírá - pobíral(a) již důchod (do kdy) - jaký - od koho - pod čís.“ je vyplněno „odpadá“. V kolonce „pobírá - nepobírá výsluhový příspěvek- od koho - pod čís.“ je vyplněno „odpadá“ a zároveň je zde zaškrtnuto slovo „výsluhový“. Pod žádostí byl žalobce vlastnoručně podepsán s tím, že prohlásil, že veškeré údaje učinil pravdivě a je si vědom toho, že nepravdivé údaje mohou přivodit nejen odnětí neprávem získaného důchodu a vymáhání náhrady škody, ale i trestní stíhání. K žádosti byly doloženy evidenční listy důchodového pojištění zaměstnance Mgr. M.P., manželky žalobce, a žádost žalobce o výplatu důchodu na jeho účet. Jiné písemnosti nebyly k žádosti doloženy, rozhodnutí o přiznání starobního důchodu a výsluhového příspěvku nejsou součástí správního spisu. Z žádosti nelze zjistit, kdo ji vyplňoval. Na rozdíl od tvrzení v žalobě o tom, že žádost sepisovala pracovnice OSSZ a žalobci jí potřebné údaje sděloval, v námitkách ze dne 2. 3. 2012 žalobce uváděl, že předložil vyplněnou žádost a příslušné doklady ke kontrole a žádost byla shledána řádně vyplněná a předložené doklady dostatečné.

Z rozhodnutí žalované ze dne 15. 8. 2011 o předání výplaty vdoveckého důchodu Vojenskému úřadu sociálního zabezpečení Ministerstva obrany (dále také jen „vojenský úřad“) vyplývá, že tento úřad žalobci přiznal od 1. 1. 1996 starobní důchod. Mezi účastníky není sporu o tom, že žalobci byl přiznán vdovecký důchod rozhodnutím žalované od 25. 1. 2011.

Rozhodnutím ze dne 30. 1. 2012 rozhodla žalovaná podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. o tom, že žalobce je povinen žalované vrátit přeplatek na vdoveckém důchodu v částce 236 289 Kč. V odůvodnění žalovaná odkázala na ust. § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. a § 59 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, podle něhož jsou-li splněny současně podmínky nároku na výplatu starobního důchodu a na výplatu vdovského důchodu, vyplácí se nejvyšší důchod v plné výši a z nižšího důchodu se vyplácí polovina procentní výměry. Žalovaná odkázala na rozhodnutí Ministerstva obrany, Vojenského úřadu sociálního zabezpečení ze dne 13. 9. 2011, kterým byla od 4. 9. 2011 provedena úprava výplaty starobního důchodu a důchodu vdoveckého v souběhu. K souběhu nároku však došlo již k 25. 1. 2001, od tohoto dne žalobci náležela výplata vdoveckého důchodu ve výši poloviny procentní výměry. V období od 25. 1. 2001 do 3. 9. 2011 byl vyplacen vdovecký důchod v celkové výši 731 355 Kč, ačkoli náležel pouze ve výši 261 637 Kč. Nárok na vrácení částek vyplacených na vdoveckém důchodu před dnem 6. 2. 2007 podle § 118a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. zanikl, proto je povinností žalobce vrátit přeplatek pouze od tohoto data. Žalovaná uvedla, že žalobce v žádosti o vdovecký důchod ze dne 7. 2. 2011 neuvedl, že nepobírá starobní důchod, tím zavinil přeplatek na vdoveckém důchodu.

Žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 20. 4. 2012 bylo prvostupňové rozhodnutí k námitkám žalobce v části změněno co do uvedení správného data podání žádosti a ve zbytku bylo potvrzeno. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná konstatovala, že k souběhu nároku na výplatu starobního důchodu a vdoveckého důchodu došlo již dne 21. 5. 2001. Rozhodnutím žalované ze dne 15. 8. 2011 byla zastavena s účinností od 4. 9. 2011 výplata vdoveckého důchodu ve výši 7 098 Kč měsíčně a došlo k předání výplaty vdoveckého

důchodu vojenskému úřadu. Ten rozhodnutím ze dne 13. 9. 2011 sloučil s účinností od 4. 9. 2011 vdovecký důchod ve výši 7 098 Kč měsíčně s přiznaným starobním důchodem ve výši 14 043 Kč. Žalovaná citovala ust. § 59 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, který upravuje souběh nároku na výplatu přímého důchodu a pozůstalostních důchodů navzájem. Žalobce pobíral v době úmrtí své manželky starobní důchod, bylo nutné postupovat v jeho případě podle § 59 citovaného zákona. Od souběhu nároku na výplatu starobního důchodu a vdoveckého důchodu náležela výplata vdoveckého důchodu ve výši poloviny procentní výměry, avšak žalobci byl vyplacen ve výši 731 355 Kč, ačkoli náležel jen ve výši 261 637 Kč. Nárok na vrácení částek vyplacených na vdoveckém důchodu před dnem 6. 2. 2007 podle § 118a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. zanikl. Proto je žalobce povinen vrátit přeplatek na výplatě vdoveckého důchodu jen za období od 6. 2. 2007 do 3. 9. 2011, kdy mu byl vyplacen v celkové výši 362 686 Kč, ačkoli náležel jen ve výši 126 397 Kč měsíčně. Podle žalované žalobce přijímal současně od žalované i vojenského úřadu důchody v plné výši, ačkoli musel z okolností předpokládat, že při současné výplatě více důchodů dochází k jejich úpravě v souběhu. Žalovaná se zabývala obecnými předpoklady vzniku odpovědnosti za přeplatek na dávce. Podle žalované žalobce porušil zákonem stanovenou povinnost tím, že podepsal žádost o důchod s prohlášením, že v ní uvádí pravdivé údaje, přestože bylo v žádosti výslovně uvedeno, že nepobírá důchod, což neodpovídalo skutečnosti. Samotný fakt, že v době sepisování žádosti mu bylo 62 let, neznamená, že musí pobírat starobní důchod. Skutečnost, že žádost o důchod sepisuje s pojištěncem OSSZ, nic nemění na tom, že ji podává účastník řízení a nezbavuje ho odpovědnosti za pravdivost údajů uvedených v žádosti. Žalobce zavinil přeplatek na vdoveckém důchodu také tím, že přijal vdovecký důchod, ačkoli musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen ve vyšší částce, než náleží. Ve společnosti je všeobecně známou skutečností, že při souběhu starobního důchodu a pozůstalostního důchodu dochází k jejich úpravě. Žalovaná spatřuje porušení právní povinnosti účastníka řízení v tom, že neoprávněně vyplacené dávky přijal, resp. nevrátil, ačkoli musel z okolností předpokládat, že byly vyplaceny neprávem. Podstatou věci je tak to, že žalobce musel z okolností případu a vzhledem ke svým osobním poměrům vědět, že mu vdovecký důchod vyplácený žalovanou nenáleží v takové výši, která mu byla vyplácena. Dle žalované neznalost zákona neomlouvá a žalobce vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům měl a mohl vědět, že při současné výplatě více důchodů dochází k jejich úpravě v souběhu, avšak tuto platbu přijal. Není relevantní, jestli účastník řízení opravdu tuto skutečnost předpokládal, ale to, zda ji k okolnostem případu a ke svým osobním poměrům předpokládat mohl a měl. Žalovaná dále vyjádřila přesvědčení, že pracovnice OSSZ by stěžejí při sepisování žádosti do kolonky týkající se pobírání důchodu napsala „odpadá“, aniž by se předtím dotázala na takto zásadní údaj. Pracovnice OSSZ neměla tehdy žádnou možnost ověřit si údaje v elektronických databázích důchodových podkladů, které se teprve začaly vytvářet, a ani v současnosti nejsou propojeny. Interní pracovní postupy žalované ukládají pracovníkům ověřovat u účastníků řízení skutečnosti a údaje uváděné v žádostech o dávky. Odborná pomoc se neomezuje jen na pouhé vyplnění žádosti. Žalovaná nemá žádné informace o tom, že by pracovnice OSSZ sepisující s účastníkem řízení žádost o vdovecký důchod stanovený pracovní postup porušila. Podstatným bylo, že žalobce podpisem potvrdil, že údaje uvedené v žádosti o důchod odpovídají skutečnosti, ačkoli tomu tak nebylo. Z uvedených důvodů žalovaná dovodila, že má v souladu s § 118a odst. 1 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. nárok na vrácení neoprávněně vyplacené dávky.

Krajský soud napadené rozhodnutí a řízení jeho vydání předcházející přezkoumal v řízení dle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), v rozsahu a v mezích žalobních bodů dle § 75 odst. 2 s. ř. s., vycházejí přitom ze skutkového a právního stavu v době rozhodování správního orgánu dle § 75 odst. 1 s. ř. s., a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

Spornou otázkou byla v souzeném případě otázka splnění zákonných předpokladů pro vznik povinnosti vrátit přeplatek na dávce důchodového pojištění, konkrétně na vdoveckém důchodu.

Podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. jestliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.

Odpovědnost příjemce důchodu je dle cit. ustanovení stanovena na principu subjektivním, což znamená, že za přeplatek na dávce důchodového pojištění nese odpovědnost ten, kdo vznik takového přeplatku zavíní. Obecně je předpokladem vzniku subjektivní odpovědnosti 1) protiprávní úkon příjemce dávky, 2) vznik přeplatku na dávce důchodového pojištění, 3) příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem a vznikem přeplatku a 4) zavinění, kdy postačí zavinění ve formě nevědomé nedbalosti.

Jak již bylo řečeno, možnost předepsání vzniklého přeplatku na dávce příjemci důchodu je založena na principu subjektivní odpovědnosti. Pro rozhodnutí o předepsání přeplatku musí být tedy doložen nejen vznik přeplatku, ale i zavinění příjemce dávky, které spočívá buď v porušení jeho právní povinnosti, anebo v tom, že dávku nepobíral v dobré víře, anebo v tom, že jinak vědomě způsobil vznik přeplatku (srov. rozsudek Nejvyššího právního soudu ze dne 12. 1. 2006, č.j. 3 Ads 61/2004-33, ze dne 26. 5. 2010, č.j. 3 Ads 35/2010-54).

Jak správně namítá žalobce, z napadeného rozhodnutí však nevyplývá jednoznačně, jaká ze shora uvedených alternativ byla žalovanou žalobci kladena za vinu. Nelze s určitostí zjistit, který z důvodů uvedených ve výše cit. ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. považovala žalovaná za splněný.

Žalovaná se totiž na jedné straně podrobně zabývala tím, že žalobce dle ní neuvedl pravdivé údaje v žádosti o vdovecký důchod, neboť neuvedl, že pobírá starobní důchod. Žalovaná posuzovala námitky týkající se okolností při sepisování žádosti o vdovecký důchod, dovozovala odpovědnost žalobce za uvedení pravdivých údajů v žádosti o důchod. Výslovně v tomto žalobcově jednání spatřovala porušení zákonem stanovené povinnosti. Také z prvostupňového rozhodnutí plyne, že podstatou zavinění přeplatku na vdoveckém důchodu bylo neuvedení údaje o pobírání starobního důchodu od vojenského úřadu. A nelze nevidět, že i ve vyjádření k podané žalobě žalovaná spatřovala žalobcovo zavinění vzniku přeplatku na vdoveckém důchodu v tom, že při sepisování žádosti o vdovecký důchod neuvedl pravdivou informaci o tom, že již pobírá starobní důchod od vojenského úřadu.

Zcela v rozporu s těmito závěry je pak část odůvodnění napadeného rozhodnutí, v němž se žalovaná věnuje splnění předpokladu pro vznik odpovědnosti za přeplatek dle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. spočívajícímu v tom, zda žalobce přijal vdovecký důchod, ačkoli musel z okolností předpokládat, že mu je vyplácen ve vyšší částce, než mu dle § 59 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění náleží. Žalovaná přitom i v přijímání vdoveckého důchodu v částce vyšší spatřovala porušení zákonem stanovené povinnosti a považovala za splněnou podmínku zavinění ve formě nedbalosti spočívající v tom, že vdovecký důchod žalobce pobíral v plné výši, ač měl s ohledem na okolnosti případu a svoje osobní poměry předpokládat, že mu náleží jen ve zkrácené výši z důvodu souběhu s již vypláceným starobním důchodem. Žalovaná v přijímání a nevrácení neprávem vyplácené části vdoveckého důchodu viděla jednak „porušení právní povinnosti“ žalobce, ale zároveň tuto skutečnost posuzovala z hlediska naplnění dikce „ačkoli musel z okolností předpokládat, že mu byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel“.

Tento rozpor dle přesvědčení soudu činí napadené rozhodnutí žalované nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť z něj jasně neplynou důvody, které tedy žalovanou vedly k závěru o splnění zákonných podmínek pro odpovědnost žalobce za vznik přeplatku na vdoveckém důchodu.

Vytýkaná vada řízení však nebránila soudu vypořádat se s dalšími dílčími námitkami žalobce, jejichž hodnocení může mít význam i v dalším řízení.

Předně se lze ztotožnit se žalovanou v tom směru, že je to žalobce, který nese odpovědnost za řádné vyplnění pravdivých údajů v žádosti o dávku. Na tom nic nemění znění ustanovení § 82 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., které ukládá příslušné OSSZ, aby s občany žádosti o přiznání dávky důchodového pojištění sepisovala na předepsaných tiskopisech (přičemž lze se žalobcem souhlasit v tom směru, že při sepisování žádosti o dávku je na místě, aby byla ze strany OSSZ občanu poskytnuta odborná pomoc ve smyslu objasnění dopadů údajů uvedených v žádosti a ve smyslu objasnění nároku na dávku tak, aby žadatel mohl splnit svoji povinnost tvrzení a povinností důkazní). Řízení o přiznání dávky důchodového pojištění se dle § 81 odst. 1 cit. zákona zahajuje zásadně na základě žádosti občana, když z této skutečnosti a z ustanovení § 83 odst. 1 cit. zákona (podle něhož je OSSZ povinna žádost sepsat i když má za to, že občan podmínky pro nárok na dávku nesplňuje či žádost nedoloží potřebnými doklady) lze dovodit, že vůlí žadatele vtělenou do obsahu žádosti je správní orgán o dávce rozhodující vázán. Jen na okraj si zde soud dovolí poznamenat, že ke stejnému závěru dospěl i veřejný ochránce práv ve svém veřejně publikovaném stanovisku ohledně řízení o přiznání dávky důchodového pojištění, z něhož žalobce ve své žalobě hojně čerpal (srov. Stanovisko veřejného ochránce práv nazvané „Důchody, zahájení ohledně řízení o přiznání dávky důchodového pojištění“, publ. v Sborníku VOP č. 4, rok 2009, též publ. na Aspi).

V souzeném případě pak žalobce pouze tvrdí, že pracovníci OSSZ při sepisování žádosti o vdovecký důchod relevantní informaci o pobírání starobního důchodu sdělil a příslušné rozhodnutí jí předkládal, zůstává však pouze v rovině tvrzení, když důkazy o tomto počínání žalobce nepřinesl ani v průběhu správního řízení ani v průběhu řízení soudního. Ani obsahem správního spisu nelze pravdivost tohoto žalobcova tvrzení ověřit. Nad

to jsou žalobcova tvrzení v tomto směru nekonzistentní. V rozporu s žalobním tvrzením o chybném vyplnění údajů v žádosti o dávku ze strany pracovnice OSSZ je již soudem zmíněné tvrzení žalobce obsažené v námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí. Zde žalobce naopak uvedl, že již vyplněnou žádost předložil pracovníci OSSZ ke kontrole, byla shledána vyplněnou řádně a řádně doloženou potřebnými doklady. Ať již byla žádost vyplněna pracovníci OSSZ či žalobcem dopředu a ze strany pracovnice OSSZ jen kontrolována, rozhodující zůstává, že pravdivost údajů uvedených v žádosti žalobce stvrdil svým podpisem, podle obsahu správního spisu nežádal žádnou opravu ani doplnění, vůlí v žádosti projevenou byla žalovaná při rozhodování o přiznání dávky vázaná, a pochybení ze strany pracovnice OSSZ, jež by žalobce nesprávně poučila a špatně vyhodnotila dopady souběhu vdoveckého důchodu s důchodem starobním, žalobce neprokázal.

Soud se také neztotožňuje s žalobcovým názorem na význam slova „odpadá“, jež bylo vepsáno do příslušné kolonky týkající se pobírání důchodu. Pokud se mělo do příslušné kolonky žádosti uvést, zda žadatel „pobírá - pobíral(a) již důchod (do kdy) - jaký - od koho - pod čís.“, pak uvedené slovo „odpadá“ nelze vyložit jinak, než že žadatel důchod nepobírá. Protože v případě, že by důchod pobíral, měl výslovně uvést nejen, že jej pobírá, ale zároveň identifikovat druh důchodu, jeho plátce a také číslo příslušného rozhodnutí, kterým byl důchod přiznán. V tomto směru jsou žalobcovy výtky nedůvodné.

Rovněž ze skutečnosti, že žádost o vdovecký důchod žalobce vyplňoval v době, kdy měl splňovat podmínku důchodového věku ve smyslu § 32 zákona o důchodovém pojištění, nelze dovodit povinnost žalované domnívat se, že žalobce již starobní důchod pobírá. Pokud žalobce namítá, že žalovaná měla případně žalobce vyzvat k poskytnutí relevantních informací a předložení rozhodných dokladů, soud s tímto nesouhlasí. Žalobce zapomíná, že relevantní informaci v tomto směru od něj žalovaná požadovala sdělit a případně doložit právě již v okamžiku zahájení řízení o přiznání příslušné dávky a dle obsahu žádosti a přiložených dokladů žalobce (k žádosti byly připojeny jen rozhodné evidenční listy důchodového pojištění manželky žalobce a jeho žádost o výplatu dávky na účet) starobní důchod nepobíral.

Přestože se soud s některými dílčími závěry žalované obsaženými v napadeném rozhodnutí ztotožnil, nezbylo mu než pro shora vytknutou vadu řízení napadené rozhodnutí zrušit postupem dle § 78 odst. 1 ve spojení s § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a věc vrátit v souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. žalované k dalšímu řízení.

V dalším řízení je žalovaná podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vysloveným právním názorem soudu vázaná. Bude její povinností posoudit, která z dílčích skutkových podstat odpovědnosti za vznik přeplatku na vdoveckém důchodu ve smyslu § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. byla v případě žalobce naplněna. Tedy zda tím důvodem vzniku přeplatku bylo neuvedení údaje o pobírání starobního důchodu v žádosti o přiznání vdoveckého důchodu či zda žalobcovo zavinění přeplatku spočívá v tom, že pobíral vdovecký důchod v nekrácené výši, ačkoli musel z okolností předpokládat, že jej takto pobírá v nesprávné výši. Přitom soud považuje za nutné znovu zdůraznit, že na rozdíl od odpovědnosti za vznik přeplatku na starobním důchodu (§ 118a odst. 2 cit. zákona) není odpovědnost za vznik přeplatku na pozůstalostním důchodu postavena na principu objektivní odpovědnosti, ale vznik přeplatku musí být ze strany příjemce dávky zaviněn.

Ve věci bylo rozhodnuto bez nařízení ústního jednání v souladu s § 51 odst. 2 ve spojení s § 76 odst. 1 s. ř. s.

Podle § 60 odst. 1 věta první s. ř. s. má účastník, který měl ve věci úspěch, právo na náhradu nákladů před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce byl úspěšný, náhradu nákladů však výslovně nežádal, soud proto vyslovil,
že žádný z účastníků řízení nemá na náhradu nákladů řízení právo.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Liberci dne 3. září 2012.

Mgr. Lucie Trejbalová, v.r.
samosoudkyně

